

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep.
0030 OSLO

Vår ref.
22/01142-2

Deres ref.

Dato
30.03.2022

Høringsinnspill fra NMBU om BIONOVA

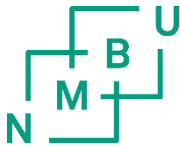
Grunnlag og forutsetninger

Norge har forpliktet seg til å bidra til bærekraftig utvikling gjennom internasjonale og nasjonale mål og avtaler. Vi skal bedre matsikkerheten, både nasjonalt og internasjonalt. Innen 2050 skal vi mette en befolkning på 10 milliarder mennesker med mat fra bærekraftige matsystemer. Vi skal stanse, og helst reversere, klimaendringene gjennom å fase ut fossil energi, redusere energiforbruket og bygge opp forsyning av fornybar energi. Vi skal endre verdensøkonomien til å bli sirkulær. Samtidig skal vi sikre god folkehelse, likestilling og rettferdig fordeling, og ikke minst gjøre alt dette på en måte som ikke legger press på natur- og arts mangfold, snarere tvert imot.

Dette er store, sammensatte og kompliserte mål, med behov for tilsvarende store, sammensatte og kompliserte løsninger. Alle samfunnssektorer er inne i en enorm omstilling. Jordbruk, skogbruk og havbruk spiller særlig viktige roller i denne endringen fordi disse sektorene har betydning for mange av FNs bærekraftsmål, blant annet matsikkerhet, liv på land og i hav, klimaendringer, helse, ansvarlig forbruk og produksjon og bærekraftige lokalsamfunn.

For at vi skal nå målene og begrense skadevirkningene som utviklingen hittil har hatt på livsgrunnlaget vårt, er det helt nødvendig at vi øker takten i arbeidet med å utvikle ny kunnskap og nye løsninger og å ta denne kunnskapen i bruk. På mange områder, særlig på klima, miljø og sirkulær økonomi, må vi ta kvantesprang for å komme dit vi ønsker. *Akademia må spille en nøkkelrolle i denne utviklingen.* Vi produserer mye av kunnskapen som trengs, og utdanner kandidatene som kan fungere som endringsagenter i arbeidslivet.

1. Hvilke utfordringer løses ikke ved dagens virkemidler?

Løsningene beskrevet ovenfor krever radikal *innovasjon* og radikal *omstillingsevne*. Inkrementelle steg, hvor vi kun forbedrer det eksisterende, vil ikke være tilstrekkelig.

I dag går utviklinga for sakte. Ikke mange nok radikale, grunnforskningsbaserte innovasjoner blir realisert.

NFR fordeler allerede offentlige midler for å støtte forskning for bærekraftig utvikling og det grønne skiftet i regi av forskningsorganisasjoner, men også kunnskapsutvikling og forskningsbasert innovasjon i offentlig sektor og næringslivet. NFR er imidlertid ikke et virkemiddelapparat for driftsomlegging hos den enkelte næringsaktør eller virksomhet.

Grunnforskning som grunnlag for radikal innovasjon både koster mer og har høyere risiko, og kun en begrenset del av næringslivet er i dag med på denne risikoen. Vi må få opp volumet på forskning som foregår i samarbeid med og som er finansiert av næringslivet selv. Til dette trengs betydelige økonomiske insentiver.

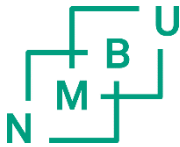
Vi må også få opp volumet på forskningssamarbeid mellom næringslivet og kunnskapssektoren. For å få til høy endringstakt og stimulere større deler av næringslivet og finansleddene til å tre inn i denne utviklinga, *bør statlige myndigheter i en overgangsfase ta større deler av risikoen.*

Data er en av de viktigste råvarene vi har, og omtales ofte som det nye «gullet». Det genereres store mengder data innen land-, skog- og havbrukssektorene. Det finnes per i dag ikke noe overordnet regelverk eller strategi i forhold til eierskapet og forvaltningen av data fra disse sektorene. Regjeringen la i 2021 frem en stortingsmelding om Data som ressurs – Datadrevet økonomi og innovasjon, hvor det blant annet beskrives hvordan bedre utnyttelse av data kan bidra til det grønne skiftet. Bionova kunne få et overordnet ansvar for å sikre regelverk og forvaltning av data slik at det kommer alle aktørene og samfunnet til gode.

Det trengs mer målretta og langsiktig satsing på tvers av både sektorer og fag som er bredt politisk forankret. Eksempelvis må academia og offentlig sektor samarbeide tett med næringslivet for å få til effektive og bærekraftige løsninger hos den enkelte bonde eller ute i en laksemerd. Spesielt er det et stort behov for midler til tidligfase optimalisering og verifisering, samt midler til å investere i selskaper som jobber med å realisere forskningsbaserte konsepter og teknologier.

Sentrale behov er blant annet:

- Kunnskapsinstitusjonene kan være enda mer aktive medspillere i utviklinga i næringslivet og i det politiske beslutningsgrunnlaget.
- Virkemiddelapparatet bør forenkles.
- Flere midler til tidligfase optimalisering og verifisering (pre-såkorndfond), slik at flere ideer kan testes ut for mulig kommersiell suksess. Veien fra idé til suksess kan være lang og kronglete i dag.
- Fond for tidligfase investeringer i selskaper som tar forskningsbaserte konsepter og teknologier videre.
- Katapulter og testsentre for oppskalering av forskningsresultater mot industriskala og produksjon.
- Klynger og inkubatorer som bistår i få ideer realisert.

- Flere møteplasser og mer reell samhandling mellom forsknings- og innovasjonsmiljøer, offentlig sektor og næringslivet.

2. Hvilke kjerneoppgaver bør Bionova ha?

Norge og verden trenger å stimulere til raskere grønn omstilling og sirkulærøkonomi innen skogbruk, landbruk og havbruk. Til tross for utfordringene nevnt under spørsmål 1, har Norge svært gode forutsetninger for å få til det og dermed bidra til å løse verdens miljø- og klimautfordringer.

Det er åpenbart behov for å øke og øremerke midler til dette målet. Vi mener en innretning som Bionova later til å bli, kan være et reelt og kraftfullt verktøy for omstillinga i norsk økonomi, forutsatt at det øremerkes betydelige midler til utvikling av sirkulær bioøkonomi som ikke konkurrerer med andre viktige hensyn. Det politiske nivået må utvikle og vedta økonomiske insentiver som er sterke og enkle nok til at de faktisk virker. Skal Bionova opprettes, *bør hovedformålet være å stimulere til raskere grønn omstilling og sirkulærøkonomi innen skogbruk, landbruk og havbruk.*

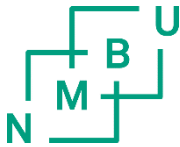
Bionova bør ha en ledende nasjonal rolle innen bioøkonomien - finansiering, overblikk og innsikt og stimulere til realisering av radikale, kunnskapsbaserte innovasjoner og til samspill mellom akademia, næringsliv og offentlig sektor.

Vi mener at Bionovas oppgaver må defineres ut fra disse målene:

- Å øke omfanget av og konkurransekraften i norsk bioøkonomi.
- Å øke takten i overgangen til sirkulær økonomi.
- Å bedre samspillet mellom akademia og næringsliv og offentlige myndigheter i arbeidet med å oppfylle nasjonale og internasjonale mål og forpliktelser innen bærekraftig utvikling.
- Å gi næringslivet klare insentiver for å bidra i omstillinga.
- Å øke insentivene i kunnskapssektoren for å kommersialisere forskningsresultater og øke innovasjonstakten hos norske forskningsinstitusjoner.
- Å være rådgiver for myndigheter og offentlig sektor i utvikling av politikk og virkemidler på de aktuelle fagfeltene.

For å lykkes bør det igangsettes en koordinert innsats på målrettede samfunnsoppdrag – såkalte «Missions», innen bærekraftig utvikling og grønt skifte, og det bør omfatte bioøkonomi og biobasert sirkulærøkonomi knyttet til land-, skog- og havbruk. Bionova kan spille en nøkkelrolle i å koordinere og fasilitere en slik satsing.

Dette trengs for å øke Norges sirkulære konkurransekraft og posisjonere oss i den internasjonale bioøkonomien, samtidig som det øker vår evne til å oppfylle nasjonale og internasjonale mål og forpliktelser på klima- og miljøområdet. Det er avgjørende at fondet utvides til å omfatte biobasert sirkulærøkonomi og bioøkonomi knytta til skog- og havbruk i tillegg til jordbruket, slik flere aktører allerede har gått i bresjen for.

Et vellykket samspill mellom akademia, næringsliv og offentlig sektor er en forutsetning for å få opp utviklingstakten. Samtidig er det viktig at det offentlige virkemiddelapparatet samlet sett bidrar til sterke og uavhengige forskningsmiljøer som kan være kunnskapsleverandører til norsk industri uten å være for økonomisk avhengig av næringsaktører. Vi trenger samarbeidsformer med næringslivet som er rigget slik at mulighetene for de store oppdagelsene ikke skvises til fordel for de kortsiktige gevinstene.

3. Hvordan kan Bionova organiseres for best mulig målretting av innsats og størst mulig brukervennlighet og kostnadseffektivitet?

Gjennom budsjettforliket med SV har regjeringa slått fast at «Bionova skal være et verktøy for å bidra til klimatiltak i jordbruket og til innovasjon og verdiskaping innen bioøkonomien knyttet til jordbruk, skogbruk og havbruk». Det er som nevnt avgjørende at fondet omfatter alle de tre sektorene - skogbruk, landbruk og havbruk, som alle tre er sentrale i en bærekraftig utvikling. Omstilling til sirkulærøkonomi bør være en rammebetingelse for hele prosjektet.

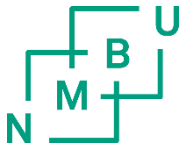
NMBU forslår å knytte klynger, inkubatorer og katapultsentre til Bionova og et målrettet samfunnsoppdrag innen bærekraftig utvikling og grønt skifte. Slike klynger, inkubatorer og katapultsentre må være tematisk innrettet mot bioøkonomi og biobasert sirkulærøkonomi, og med et overordnet mål om å bidra til at kunnskapen og løsninger skal tas i bruk innen land-, skog- og havbruk.

Det er viktig å se på grenseoppgangen mellom Bionova og allerede eksisterende virkemiddelapparat som Forskningsrådet. Forskningsrådet fordeler allerede offentlige midler for å støtte forskning for bærekraftig utvikling og det grønne skiftet i regi av forskningsorganisasjoner, men også kunnskapsutvikling og forskningsbasert innovasjon i offentlig sektor og næringslivet. NFR er imidlertid ikke et virkemiddelapparat for driftsomlegging hos den enkelte næringsaktør eller virksomhet. Vi foreslår derfor å vurdere om deler av virkemidlene og innretningen kan legges hos Forskningsrådet og la Bionova bli et mer rendyrket omstillingsverktøy å la Enova.

Det nasjonale arbeidet med målrettede samfunnsoppdrag er helt i startgropa, og bør koordineres med arbeidet og prioriteringene som skjer i Europa. Også dette arbeidet bør koordineres tett mot eksisterende virkemiddelapparat som Forskningsrådet, Innovasjon Norge, SIVA m. fl. som alle er viktige aktører innen forskning og innovasjon for bærekraftig utvikling og grønn omstilling. *Bionova kan imidlertid bidra på en effektiv måte der det eksisterende virkemiddelapparatet kommer til kort, nemlig inn mot den tverrsektorielle samarbeidet og ut til brukeren.*

Hva kan NMBU og resten av Ås-miljøet bidra med?

Ås-miljøet har store utdanning-, forsknings- og innovasjonsressurser rettet mot det grønne skiftet, og er landets tyngste kunnskapsmiljø innen miljø- og biovitenskap. Det faglige tyngdepunktet ligger nettopp innenfor bioøkonomi og biobasert sirkulærøkonomi, inkludert miljø- og klimautfordringer, bærekraftig

utvikling, folke- og dyrehelse, fornybare energikilder, matproduksjon og areal- og ressursforvaltning.

Samlet har NMBU, NIBIO, Nofima, og Veterinærinstituttet rundt 1500 vitenskapelig ansatt-årsverk og rundt 6500 studenter, og aktørene er representert rundt om i hele landet. I tillegg er flere næringsaktører, oppstartsselskaper og rådgivingsorganisasjoner lokalisert til campus Ås (for eksempel TINE, GENO, Norsvin, Norsk Sau og Geit, Norsk landbruksrådgiving).

Ås-miljøet har svært omfattende nasjonale og internasjonale nettverk og samarbeid, som styrker både forskningsmiljøenes innovasjonsevne og samfunnsbidrag. Ikke minst har NMBU og de andre aktørene på campus et tett og godt samarbeid med Ås kommune om samspill og utvikling av kommunen.

Vennlig hilsen

Curt Rice
Rektor

Kari Elise Moxnes
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Kopi til: Administrasjonsdirektør v/Lars Atle Holm